Haberi ilk okuduğumda uydurma sandım: ABD'de görüşmeler yapmak için giden heyette İngilizce konuşabilen yokmuş. Bunlar resmi uçakla ABD'ye giderken çevirmen tarifeli uçakla gelmiş ve bu uçak da geç kalınca heyet ne yapacağını şaşırmış. Kendilerine ne söylendiğini anlıyorlarmış ama konuşamıyorlarmış.

Haber doğruymuş.

Resmi heyet İngilizce bilmiyor değil; konuşulanı anlıyor ama cevap veremiyor ya da anlama İngilizcesi var, gerisi bulunmuyor.

Bu insanlar mutlaka orta ve lise öğretiminde altı yıl İngilizce öğrenmiştir. Bir bölümü belki koleje bile gitmiştir. Gitmemiş bile olsalar İngilizcelerini geliştirmek için mutlaka kursa gitmişlerdir. Sonuçta bu dili anlıyorlar ama konuşamıyorlar…

Bizdeki İngilizce eğitimi tam bir felakettir. Yıllar önce bir Milli Eğitim Bakanı, "altı yıl İngilizce okuyan gence "How old are you?" (Kaç yaşındasın?) diye soruyoruz, cevap verirken zorlanıyor" demişti.

Öğretme yöntemi böyle: gramer sınavına girseler geçer not alırlar ama üç kelimeyi bir araya getiremezler. Basit sorulara bile kendiliğinden cevap veremezler.

Heyetin yanında giden ama uçağı geç kalınca heyetin de çaresiz kaldığı çevirmenin kalitesini bilmiyorum. Çevirmen olmak için İngilizce bilmek yetmez, konuşulan konunun özel deyimlerini de bilmeniz gerekir; yoksa yanlış çeviri yaparsanız.

Birkaç yıl önce hangi ilin valisiydi hatırlamıyorum, o sırada ABD Başkanı olan Obama'ya bir

mektup göndermiş ve örneğini de gazetelere vermişti. Mektupta “I like you” gibi bir ibare geçiyordu. Valinin İngilizce bilmesi şart değil ama bulunduğu ilde mutlaka lise İngilizce öğretmeni vardır, ona yazdırmıştır ve kullanılan İngilizce tam bir felaketti. Sokakta kız mı tavlıyorsun da “I like you” diyorsun, “I admire you” denir.

Mektubun Obama’nın eline ulaştığını sanmıyorum, sekreteri de okurken gülmüş olsa gerektir.

Bizde böyle! Yes, No, I love you diyebildin mi, İngilizce bildiğini sanırsın.

İngilizce bilmenin değişik dereceleri vardır. Mesela İngilizce politik bir metni Türkçe olarak ifade edebilmek için kolej İngilizcesi kesinlikle yeterli değildir. O metinde geçen İngilizce deyimlerin anlamını ve Türkçe karşılıklarını bilmeniz gerekir.

İngilizce konuşabilmek ise, bazı hatalar yapılsa bile, kafada çeviri yapmadan, düşünmeden konuşabilmek demektir.

Aynısı Almanca ve başka diller için de geçerlidir.

Kafanızda önce Türkçe düşünüp sonra o dile çevirerek konuşuyorsanız, o dili daha öğrenmemişsiniz demektir.

1970’li yılların başlarında ülkede doğru dürüst İngilizce bilen yoktu denilebilir. Şimdi durum bu kadar kötü değildir ama resmi heyetler düzeyinde bile yukarda anlatıldığı gibidir.

O yıllarda biz ODTÜ’lüler İngilizce bilmek gibi büyük bir avantaja sahiptik ama teknik bölümlerden mezun olanlar için okul İngilizcesi yetmiyordu, bu dile ayrıca çalışmış olmanız gerekiyordu. Bunun da tek yolu zaten bildiğiniz grameri tekrarlamak değil çok sayıda politik kitap okumak ve politikanın bu dildeki ifadesine alışmaktı. Ek olarak politik terimleri de öğreniyordunuz. İngilizce haftalık dergileri –Newsweek, Time, Economist gibi- de okursanız bu da ek gelişme sağlardı.

Yabancı dil kendi kendine öğrenilmez. Konuşurken ve yazarken mutlaka yanlış yaparsanız ve birisinin bu yanlışları düzeltmesi gerekir; aksi durumda yanlış öğrenirsiniz. Kendi kendine dil öğrenen o dili konuşamaz ve yazamaz. Duyduğunu ve okuduğunu anlayabilir. Okuma konusunda da sıkıntı yaşaması muhtemeldir. Okuduğunuzda metni Türkçeye çevirerek değil doğrudan ya da İngilizce olarak anlayacaksınız. Başka diller için de aynısı geçerlidir.

Dünya çapında geçerli en az bir yabancı dili iyi denilebilecek düzeyde bilmeden ciddi sıkıntı yaşarsınız. İdeali İngilizcedir, her yerde geçerlidir; ardından Fransızca ve Almanca gelir. Türkçe ile sınırlı kaldığınızda öğrenmeniz ciddi eksiklikler taşır. Çok sayıda önemli kitap Türkçeye çevrilmiyor ya da “seçme” yapılarak çevriliyor. Başka bir deyişle neyin önemli olduğunu seçmeyi yapan belirliyor. Önemli yapıtların tamamının çevrilmesi gerekir.

Yapılan çevirilerin ne kadar doğru olduğu da ayrı bir konudur. Eskisine göre bu konuda gelişme var ama çevirmene azıcık paranın verildiği bir ülkede çeviriye güvenmeniz zordur. Çevirmen de haklı, saatlerce uğraşamaz ki!

İngilizce anlayan ama konuşamayan heyetin durumu ülkemizde İngilizcenin durumunun yansımasıdır ve bu bakımdan şaşılacak bir şey yoktur.